

Az arany meg az asszony

Magyar egyfelvonásos bemutatója az Operaházban

„A pék felesége“... Vagy talán indokoltabban: „A pékné férje“... Hiszen elsősorban róla van szó ebben a hetek óta közgyönyörűsége pergetett francia filmtörténelben. *Raimu* csodálatos művészettel alakítja ezt a hőst, igenis, hőst, ezt a francia világszemlélet szelleme szerint nagyságában gyarló és gyarló voltában nagystilű böles elértársat.

Regente más volt a sérelmeiért elégtételt vevő férj eszményképe. „Darüber kommt kein Mann hinweg“ — mondja *Friedrich Hebbel*, a múlt század közepének legkiválóbb német tragédiaköltője. Ő meg nem ismer más megoldást kérlelhetetlen, szigorú keménységében: a vétkező nőnek halállal kell bünhődnie! Az asszony csakis vérével moshatja le a férje becsületén ejtett szőgyenfoltot.

Olyan korszak eszmejárása ez, amikor gáncstalán lovagokkal telt meg az emberek képzeltvilága. *Wagner* álmai *Siegfried* köré szövednek, a naivitásában szeplőtlen gyermeteg hős köré. Dallamaival *Parsifalt* dicsőíti, a férfiszüzesség jelképét. *Lohengrin* tökéletes érneiben vakon bízzék meg a nő. Jaj neki, ha kételkedik, ha megtántorodik, mert menten elveszti a sors kintüntető kegyét!

Akárhogyan vélekedünk is erről a letűnt korszakról: tagadhatatlanul tisztá és nemes elgondolásokért rajongott. Monumentalitásra törekedett és az emberi méltóság győzelme töltötte be vágyait. Ma persze látjuk, hogy gyakran csak szappanbuborékokat fújtt szélesre s mind szélesebbre, amíg azok végül elpatlantak szalmaszála hegyén.

A mi korunk gyermeke bezzeg sokat látott már jönni-menni, sokat tapasztalt s sokat tépelődött. Ennek eredményeként szerényebb lett magánéletének vágyképeiben. Igen, igen szerény... A megtépzott vágyáknok gyermeke türelmes lesz embertársai iránt s főként az életfarsa iránt. Az érzelmi problémák radikális gondolkozójából relativista lesz, aki mindent megért és mindent megbocsát. Ő megalkuszik az élet törbecsültjaival és lemond ideáljainak eredeti teljes mértékben tervbevett megvalósításáról. Beéri a tényleg elért apró részletekkel, az összkép töredékeivel s hozzákölti azt, ami valójában elmaradt. A francia pesszimizmus előbb jutott el ehhez az álláspont-

hoz, az optimizmus embere később s csak vonakodva fanyalodott rá, mint a természetével nem egyező megoldásra. Ő hitt a esorbatlan emberi viszonylatok lehetőségében.

Krúdy Gyula *Wolfgangia* a 16. századbeli Lőcsén élt ugyan, de szellemi ikerestvére a „pékné férjének“, a jóságával és emberi belátásával felülkerekedő férfinak. Homlokán komikumát veszi az aganes és a türelmes szeretet jelvényévé lesz: sötét árnyéka viszont a nőre esik vissza... Nem az a endar, akit megeseznek, hanem az, aki esal...

Kenessey Jenő, az Operaház jószándékú, lelkes és izléses fiatal karmestere ezzel a művével megírta a maga kis „*Nibelung gyűrűjét*“. Elénk tárja az arany átkos varázsát. Rotaridesz, a mokány zsoldoskapitány a esillogó arany meg a szerelmes asszony közül az előbbit választja. Őj *Alberich* törpe, aki a kincsért lemond a szerelemről. Méltó büntetése, hogy az arany — hamisítványnak bizonyul... *Wagner* persze egészen új és sajátosan egyéni muzsikát költött hatalmas aranylegendájához. *Kenessey* késő utódként követi útján. Másodlagosan bizonyítja be a tétel igazságát. Erthető tehát, ha ezt másodlagos eszközökkel bizonyítja be. Erthető és — megbocsátható... Zenei eszközeit azonban nem a wagneri kincstárból meríti *Kenessey*, inkább a latin népek dallamforrásából. *Debussy* és *Puccini* a mestere. No meg *Kodály*, aki maga is tisztelettel és szeretettel adózott e két latin mester művészetének.

A szombat esti bemutató előadása kitünően sikerült a karmester-szerző személyes vezénylete alatt. *Nádasdy Kálmán* rendezése, *Oláh Gusztáv* díszlete és *Márk Tiradar* jelmezei egyrészes szép képet nyújtanak. *Koréh Endre* a megértő férj szerepében jóságos és meggyőző; *Osváth Júlia*, az asszony és *Röster Endre*, a poruljárt modern *Alberich* méltóan szegődik melléje. *Szabó Miklós*, dr *Laurisán Lajos* és *Komáromy Pál* gondosan formálja kisebb mellékszerepét.

Érdekes, hogy *Krúdy Gyula* *Baladája* magában foglalja *Sztravinszky* „*Katona története*“ teljes műsét. Szinte kétségtelen, hogy itt még egyelőre tisztázatlan kapcsok fűződnek *Ramuz* szövegkölteményéhez.

Jemnitz Sándor